

JÁVORSZKY
BÉLA SZILÁRD

Táncház 50

Történetek a táncházmozgalom
fél évszázadából

Jávorszky Béla Szilárd (szerk.)

Táncház 50

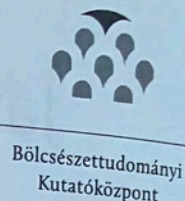
Történetek a táncházmozgalom
fél évszázadából

Kossuth Kiadó

A kötet megjelenését támogatta

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Tiszta Formák

Alapítvány

Köszönet Árendás Péternek, Bede Juditnak, Berán Istvánnak,
Gósi Anettnek és Szecsődi Barbarának a segítségükért, észrevételeikért
Külön köszönet Jávorszky Évának

Szakmai lektor: Berán István
Szerkesztette, a képeket válogatta és tördelte:
Jávorszky Béla Szilárd

Címlapfotó: Széphegyi Kati
Tervezte: Jávorszky Béla Szilárd

ISBN 978-963-544-765-7

Minden jog fenntartva

© Szerzők 2022
© Jávorszky Béla Szilárd 2022
© Kossuth Kiadó 2022

TÁNCHÁZ A NAGYVILÁGBAN

A magyar néptánc és népzene erejét mutatja, hogy a Kárpát-medencétől sok ezer kilométerre is képes volt gyökeret eresztetni: az elmúlt évtizedekben Torontótól Sydney-n át Tokióig a világ számos pontján tartottak és/vagy tartanak többkevesebb rendszerességgel táncházakat. Íme, néhány visszaemlékezés az Egyesült Államokból, Ausztráliából, Németországból és Japánból.

JUDITH OLSON: A TÁNCHÁZMOZGALOM NEW YORKBAN⁶³

A New York-i táncház története az alábbi három csoport törekvésein nyugszik: a második világháború és az 1956-os forradalom után bevándorolt amerikai magyarok; azon nemzetközi néptáncosok, akik vagy csak távoli rokonságban állnak, vagy egyáltalán nem rendelkeznek magyar felmenőkkel; valamint a legújabb magyar bevándorlók és látogatók. Mindegyikük fontos szerepet tölt be a mozgalomban. Együttes erőfeszítéseik demonstrálják a táncház erejét és rugalmasságát, valamint a különféle közösségek számára nyújtott értékeit.

A huszadik század közepén sok magyar bevándorló közösségfejlesztéssel, szombati iskolákkal, cserkészettel és néptáncosokkal igyekezett megteremteni a magyar kultúra megőrzésének módját önmaga és gyermekei számára. Ezeknek a csoportoknak a kivándorlásuk előtt nem feltétlenül volt kapcsolatuk a magyar néptáncosokkal. Ahogy egyikük mesélte: „Magyarországon nem érdekelt a néptánc, itt azonban egész egyszerűen ez tűnt a helyesnek.”

New Yorkban a hatvanas évek elején legalább két magyar néptáncos csoport működött, amelyek közül a Hungaria tagjai szinte tömegesen költöztek New Jersey-be ebben az időben. A második csoport azokból a nemzetközi néptáncosokból állt, akik a budapesti táncosok alapítóival párhuzamosan kezdtek érdeklődni a népi kultúra iránt. Az 1960-as évek eseményei formálták őket, és a nemzetközi zene és tánc érintette meg leginkább a lelküket. Sokan utaztak Délkelet-Európába, leginkább Bulgáriába, Jugoszláviába, a Balkánra. A táncosmozgalom akkor érkezett meg New Yorkba, amikor Stephen Kotansky és Susan

Lévay Péter és Kiss Zsuzsanna, Szabó Szilárd és Németh Ildikó, Szűcs Gábor és Urbán Mária, Héglí Dusan és Redős Anikó. A zenekarok között szerepelt a Tükrös, a Délibáb, a Tilinkó, a Jászság, az Ökrös, a Méta, az Üsztürü és a Szászcsávási Banda. Ezt a hagyományt vitte tovább a michigani Csipke Tábor és az évenkénti februári montreali workshopok.

Az 1980-as évek elején még nem voltak zenekarok a tánc házakban, kivéve, ha éppen a környéken turnézott egy banda. Megoldás erre a helyzetre akkor született, amikor Magyar Kálmán és Judit saját maguk „neveltek fel” egy zenekart, úgy, hogy gyermekeiket, Ildikót és Kálmánt, azaz „Öcsit” zeneiskolába küldték. Az évtized végére ők lettek az Életfa zenekar prímása és brácsása, és hamarosan a tánc ház szerves részévé váltak, csak akkor szakadt meg rövid időre ez a folyamat, amikor főiskolára mentek. Ebben az időszakban Zagyva Natália, egy éppen New Yorkban tartózkodó ösztöndíjas saját zenekart alapított, amely az Életfa visszatéréséig játszott a tánc házakban. Egy újabb törés akkor következett be, amikor Ildikó és Öcsi is úgy döntöttek, hogy Európában és Kanadában valósítják meg további terveiket. Ekkor Claire Bright tánc házas táncos és hivatásos hedűművész más helyi zenészekkel együtt töltötte be a keletkezett űrt, létrehozva a Fényes Bandát, amely a New York-i tánc házak állandó zenekara lett. Az Életfa is számos tagcserén ment keresztül, de továbbra is szorosan kötődik New Brunswickhoz. Mindkét zenekar azóta is számos helyen játszik a környéken.

A harmadik csoport, amely a New York-i tánc házélet kialakulásában és fennmaradásában jelentős szerepet játszik, a magyarországi és erdélyi tánc művészeti gyakorlattal és képzettséggel rendelkező amerikai bevándorlók csoportja. Már a nyolcvanas években sok magyar járt és költözött az Egyesült Államokba. Kosbor István a tánc házmozgalom kezdetekor a budapesti Balettintézet néptánc tagozatának első osztályában tanult. 1987-ben Kosbor az Egyesült Államokba költözött. Aktív tagja lett a Guzsaly Együttesnek, 2010–2013 között a New York-i Ritka Magyar csoporttal, Gyékényesi Istvánnal, azaz „Gyikivel”, Török Melindával és másokkal dolgozott együtt, valamint gyakran vezetett és tanított a tánc házakban. A Ritka Magyar feloszlását követte a Talpra Magyar csoport, amikor Gyiki visszatért Magyarországra. 2005-ben Kosbor és Melinda New Jersey-be költöztek, és csatlakoztak a Csúrdöngölő Népi Együtteshez az ott élő táncosokkal, de továbbra is tanítottak a New York-i tánc házakban. Sok más magyar is dolgozott velünk, köztük Székely Levente, amikor a magyar konzulátusra került, valamint felesége, Sztanó Hédi és gyermekeik, Székely Áron és Veronika. Az érkező új letelepedők tovább gazdagítják a tánc céletet az egész környéken.

Új fejezet kezdődött, amikor Nagy Ildikó a Magyar Ház élére került. A tánc házak új elemekkel bővültek, például magyar tervező divatbemutatója, művészeti kiállítás stb. Új generációs zenekarok léptek fel, mint például az Erdőfű. Ildikó